

דנ"א 602/05 - חזי כהן נ' "מגדל" חברה לביטוח בע"מ ואח'

חזי כהן

נגד

1. "מגדל" חברה לביטוח בע"מ

2. "אבנר" איגוד לביטוח נפגעי רכב בע"מ

בבית המשפט העליון

[05.05.05]

כבוד השופט ד' ביניש

עתירה לקיום דיון נוסף

בשם העותר - עו"ד א' פרויליך

בשם המשיבות - עו"ד נ' אלסטר

החלטה

בפני עתירה לקיומו של דיון נוסף בפסק-דינו של בית-משפט זה בע"א 4688/02 חזי כהן נ' "מגדל" חברה לביטוח בע"מ ואח' (טרם פורסם) (להלן: פסק-הדין).
1.

העותר היה המנהל ובעל השליטה ב"אדרנלין חברה לשיווק אופנועים וקטנועים בע"מ" (להלן: אדרנלין). המשיבות הוציאו לטובת חברת אדרנלין "פוליסת סחר" שכיסתה את אחריותה בגין השימוש בכלי-רכב הבאים ויוצאים בעסקה. פוליסת הסחר היתה "צמודת נהג" ולא היתה מוגבלת לשימוש בכלי-רכב מסוים. בתנאי הפוליסה שהוצאה על-ידי המשיבות לחברת אדרנלין, הורחב השימוש המותר בכלי-הרכב כנגד תשלום פרמיה נוספת, גם "למטרות חברתיות ופרטיות".

העותר היה מעורב בתאונת דרכים עת רכב על אופנוע שהיה בבעלות חברו ובגין השימוש בו לא היה "ביטוח-חובה" תקף. על-פי קביעתו של בית-משפט השלום בה לא ראה בית-משפט זה להתערב, האופנוע נמסר לעותר על-ידי חברו לשימוש פרטי ולא למטרות סחר הקשורות בעסק של חברת אדרנלין. העותר תבע מהמשיבות לפצותו בגין נזקי הגוף שנגרמו לו בתאונה. המשיבות התגוננו, בין היתר, בטענה כי פוליסת הביטוח עליה סמך העותר את תביעתו, אינה מכסה את השימוש באופנוע עליו רכב בעת התאונה. בית משפט השלום דחה את טענת ההגנה של המבטחות, אך בית המשפט המחוזי קיבל את ערעורם על מסקנה זו. גדר המחלוקת בערעור בפני בית-משפט זה שנידון לאחר קבלת רשות, היה בשאלה האם הרחבת הפוליסה "למטרות חברתיות ופרטיות" מכסה - כטענת המשיבות - את נהיגתו של העותר למטרות חברתיות ופרטיות רק בכלי-רכב שהגיעו לידי למטרות סחר במסגרת עסקי חברת אדרנלין; או שמא - כטענת העותר - ההרחבה האמורה מכסה גם את נהיגתו בכלי-רכב פרטיים שאינם קשורים לעסק האמור.

בפסק-דין, קיבל בית-משפט זה (הנשיא ברק, המישנה-לנשיא מצא והשופט ריבלין) את פרשנותו של המשיבות לפוליסת-הביטוח שנדונה בפניו. בית-המשפט מפי המישנה-לנשיא מצא עמד על כך שנוסח תעודת הביטוח שערכו המשיבות אינו תואם את דרישות הדין, וכי עקב כך נוצרה חוסר בהירות בניסוח תנאי הפוליסה. לשם הכרעה במחלוקת שנתגלעה בין הצדדים, הפעיל בית-המשפט את כללי הפרשנות הרגילים בתחום החוזים. בנסיבות העניין, נפסק כי לא ניתן לגלות את התכלית הסובייקטיבית של פוליסת הסחר שהורחבה "למטרות חברתיות ופרטיות", שכן לשון התעודה איננה חד-משמעית, ואין בידיו של בית-המשפט ראיות מספיקות אודות הלך רוחם הסובייקטיבי של הצדדים במועד ההתקשרות. בהעדר יכולת לחשוף את התכלית הסובייקטיבית של הפוליסה, נפסק כי יש לפרשה על-פי התכלית האובייקטיבית, קרי- התכלית אותה צדדים סבירים והוגנים היו מבקשים להגשים באמצעות החוזה. בית-משפט זה פסק כי התכלית האובייקטיבית שנטענה על-ידי העותר, אותה כינה "התכלית הפרטית העצמאית", איננה מופרכת. אף-על-פי-כן, מטעמים שפורטו בפסק-הדין בא בית-המשפט למסקנה כי מן ההכרח להעדיף את התכלית שנטענה על-ידי המשיבות, אותה כינה "התכלית הפרטית-הנילוות". בהתאם לכך, נפסק כי פוליסת סחר צמודת-נהג שהורחבה למטרות חברתיות ופרטיות, מוחזקת כפוליסה שנועדה לחול אך ורק על כלי-הרכב הנכללים במאגר העיסקי ולא על כלי-רכב אחרים בהם נוהג האדם ששמו נקוב בפוליסה; זאת, כל עוד אין בגוף הפוליסה תניה מפורשת הקובעת אחרת. נוכח המסקנה כי מן ההכרח להעדיף את התכלית האמורה ("התכלית הפרטית-הנילוות"), נפסק כי אין בעניין הנדון תחולה לכלל הפרשנות כנגד המנסח. עוד נקבע כי הפרת דרישות הדין על-ידי המשיבות בנוגע לניסוח פוליסת הביטוח, מהווה הפרה מהותית שיצרה אי-בהירות לשונית בפוליסה. עם זאת, נפסק כי בנסיבות העניין אין לעובדה זו משמעות במישור החוזי, באשר את החסר יש למלא על-פי תכלית החוזה כאמור לעיל.

2.

על פסק-הדין האמור הגיש העותר עתירה לקיומו של דיון נוסף. בעתירתו, טען העותר כי בפסק-הדין נקבעה הלכה חדשה, חשובה וקשה שעשויה להשליך על זכותם לפיצויים של מספר רב של נפגעי תאונות דרכים שאינם מודעים למגבלות הכיסוי הביטוחי שנקבעו בפסק-הדין. העותר הוסיף וטען כי חשיפת התכלית הסובייקטיבית של פוליסת הביטוח היתה אפשרית בנסיבות העניין, ולפיה הרחבת הפוליסה למטרות חברתיות ופרטיות, נועדה לחול על כל כלי-הרכב בהם נוהג האדם ששמו נקוב בפוליסה. העותר הוסיף וטען כי צדדים סבירים והוגנים לא היו מבקשים להגביל את הפוליסה המורחבת לכלי-רכב הנכללים במאגר העיסקי בלבד. לפיכך, על-פי הטענה, התכלית האובייקטיבית של הפוליסה מובילה אף היא למסקנה שונה מזו אליה הגיע בית-משפט זה. לטענת העותר, פסק-הדין מאפשר לחברות הביטוח להשתמש בתעודות ביטוח שערוכות בניגוד להוראות הדין, ומקל עליהן להתחמק מחבותן הביטוחית בנוגע לפוליסות סחר צמודות-נהג. מטעמים אלה, סבר העותר כי ראוי לקיים בפסק-הדין דיון נוסף.

3.

לאחר שבחנתי את טענותיו של העותר והחומר שצורף להן, באתי למסקנה כי דין העתירה להידחות. אמנם, סוגית היקף הכיסוי הביטוחי של "פוליסות סחר" נדונה לא אחת בבתי-משפט השלום ובבתי-המשפט המחוזיים, וניתנו לגביה הכרעות סותרות. בפסק-הדין שבפניי הכריע בית-משפט זה לראשונה בסוגיה האמורה. במובן זה, יש בפסק-הדין מידה של חידוש. אולם בכך בלבד אין כדי להצדיק עריכתו של דיון נוסף. כידוע, דיון נוסף הינו הליך יוצא דופן ונדיר, ובית-המשפט יימנע מלהורות עליו בהעדר חידוש, חשיבות או קשיות משמעותיים במיוחד. עילות אלה אינן מתקיימות במקרה שבפניי. בית-משפט זה פירש את פוליסת הביטוח שהובאה בפניו על-פי כללי פרשנות מוכרים ומקובלים בשיטתנו המשפטית. הטענות שהעלה העותר לתמיכה בתוצאה פרשנית שונה מזו אליה הגיע בית-המשפט, הן טענות עירעוריות באופן ואין בהן כדי להקים עילה לדיון נוסף. זאת ועוד; פסק-הדין נשוא העתירה נסוב על פוליסת-סחר קונקרטית. לא מן הנמנע כי במקרים אחרים תתבקש מסקנה פרשנית שונה מזו

אליה הגיע בית-המשפט. כך למשל, בנסיבות בהן ניתן לאתר את תכליתה הסובייקטיבית של הפוליסה על-פי אומד-דעתם של הצדדים; או כאשר פוליסת הביטוח כוללת תניה מפורשת הקובעת את תחולתה גם על כלי-רכב פרטיים שאינם נכללים במאגר העסקי. העובדה כי הכרעתו של בית-המשפט קשורה בטבורה לפוליסת-ביטוח פרטנית ומגבילה עצמה למקרים דומים למקרה שנדון בפני בית-המשפט, ממעטת אף היא את ההצדקה לעריכתו של דיון נוסף (ראו: דברי השופט (כתוארו אז) חשין בדנ"א 4813/04 מקדונלד נ' אלוניאל בע"מ ואח' (טרם פורסם), פסקה 16).

אשר לטענת העותר לפיה פסק-הדין התיר לחברות הביטוח לעשות שימוש בתעודות ביטוח המנוסחות בניגוד להוראות-הדין, הרי אין בטענה זו ממש. בפסק-דינו עמד בית-משפט זה על הפרקטיקה הרווחת בקרב חברות ביטוח לעשות שימוש בטופס א' לתקנות הביטוח רכב מנועי (תעודות ביטוח), תש"ל-1971 המיועד לביטוח-חובה רגיל, תוך "אילתור" דרכים להפיכתו לביטוח צמוד-נהג. זאת, תחת שימוש בטופס ב' לתקנות שעניינו ביטוח כלי-רכב "בלתי-מפורשים" (קרי- ביטוח צמוד-נהג). בית-המשפט קבע כי סטייה זו של המשיבות מהוראות-התקנות מהווה הפרה מהותית של הדין. בנסיבות העניין, פסק בית-המשפט כי אין להפריה האמורה משמעות במישור החוזי. יחד עם זאת, נקבע כי להפרת הדין על-ידי המשיבות עשויה להיות משמעות במישורים אחרים (כגון, במישור הפלילי, במישור של הפיקוח על הביטוח, ואפשר גם במישור הנזיקי). עוד נפסק כי בנסיבות מתאימות, עשויה להיות להפריה הנדונה משמעות גם במישור החוזי (ראו: פסקה 26 לפסק-הדין). הנה כי כן, מפסק-הדין עולה בבירור כי על חברות הביטוח להקפיד על מילוי הוראות הדין המחייבות אותן, שאם לא כן עלולות הן לשאת בתוצאות המתחייבות בכך. בעניין זה תנוח, אפוא, דעתו של העותר. בהעדר עילה המצדיקה קיום דיון נוסף בשאלה שנידונה בפסק הדין, דין העתירה להידחות.

ניתנה היום, כ"ו בניסן התשס"ה (5.5.2005).